

LBRIS

We know
books

© 2024, Paul Goma și moștenitorul său legal
© 2024, Editura EIKON pentru prezenta ediție

București, Calea Giulești 333, sector 6 cod poștal 060269, România

Difuzare / distribuție carte: 021 348 14 74 0733 131 145, 0728 084 802
difuzare@edituraeikon.ro

Redacția: 021 348 14 74 0728 084 802, 0733 131 145
contact@edituraeikon.ro www.edituraeikon.ro
www.librariaeikon.ro

Editura Eikon este acreditată de Consiliul Național al Cercetării
Științifice din Învățământul Superior (CNCSIS)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

GOMA, PAUL

Catherine / Paul Goma ; ed. îngrij. de Mariana Sipoș. -
București : Eikon, 2024
ISBN 978-606-49-1166-7
I. Sipoș, Mariana (ed.)

821.135.1

Tehnoredactor: Paul GORBAN

Editor: Valentin AJDER

PAUL GOMA

Catherine

Ediție îngrijită și note de Mariana Sipoș

E I K O N
București, 2024

De astă dată a întrerupt ea convorbirea telefonică. Iar eu nu o puteam contacta, restituisem telefonul portabil cu postul ei, preprogramat. De altfel, ce să-i fi spus? Că nu mai pot, că nu mai vreau?

M-am reaşezat la ordinator.

Am încercat să scriu mai departe cartea întreruptă; cartea mea și numai a mea și la care mă întorsesem cu lacrimi de bucurie.

Aveam textul în față, pe ecran. Dar dincolo de el – sau dincoace? – o imagine. Ca în oglindă. De obicei se reflectă becul aprins al lămpii din spate – mă ridic, sting lampa, mă reapuc de lucru. Acum însă nu era o lumină. Din contra: o pată întunecată.

Mi-am dat seama, resemnat, că iar am „vederi”.

Și de astă dată mirosea a femeie, vedeam-miroseam femeia așteptând.

Atât că, de data asta, femeia care mă aștepta ca pe Mesia era Catherine.

Paris, 31 decembrie 2000

Cuprins

Notă asupra ediției	5
I	
OCTOMBRIE	7
II	
NOIEMBRIE	95
III	
DECEMBRIE	185

LBRIS

We know
books

**I
OCTOMBRIE**

2 octombrie 2000

Totul a început cu un telefon de la Catherine. M-am smuls, lăsând o parte din rădăcini, dar. Acum, după mult-mult timp de la acel telefon pot să mă odihnesc. Chiar să mă adun; să recapitulez.

Cea mai bună terapie: scrii pe hârtie cum te-au durut pe tine la inimă rădăcinile smuls-rupte. Și nu te mai dor chiar atât de foarte tare.

Am fost tentat să încep așa „Eram sigur că...” – apoi să continui a-mi arăta mușchii solitudinii. Ai solitaritudinii. Ai solo’.

Și nu eram sigur de nimic. Nu întrevedeam ce va fi peste apă, dincolo de linia marcând granița dintre literatură – fie ea realistă – și realitate (fie aceea și literaturizată).

Când n-ai încotro, te azyârli în narațiune. Ca-ntr-o Dunăre-Dunăre, în februarie. Nu-ți place să începi cu începutul, îți place să începi cu, de pildă, sfârșitul, apoi s-o mai rotunjești preț de o paranteză-două-trei-patru și abia când cititorul este gata obosit, sătul de amânare – atunci să te pornești pe povestire...

Așa am făcut și acum. Apoi am refăcut – deci, ca niciodată, n-o mai târcolesc, intru dintr-odată:

Era dimineață, devreme. A sunat telefonul.

O voce cunoscută mi-a pătruns în măduva urechii sufletului, și-a depus oul: mi-a împlântat un nume: Catherine.

Mi-a comunicat că ea este Catherine; apoi m-a întrebat dacă e posibil una ca asta: să o fi uitat eu pe Catherine?

M-am scăzut mental, n-am răspuns – ce să-i fi: nu numai că n-o uitasem (pe Catherine?), dar mi-o crescusem, în lipsă. Am tăcut, mai departe.

Atunci Catherine a chicotit și a adăugat: numele ei de fată este... – a rostit un nume de familie basc, inconfundabil. Inuitabil. Și că să ne întâlnim – imediat, fiindcă ea are mare nevoie de mine – și iar a chicotit.

Înțeleg acum: nu exista nicio linie, niciun șanț, nicio frontieră între lumea scrisă și cea nescrisă, doar țeava privirii mele, căutând-o; nicio

deosebire dintre ficție și infanterie, nicio contradicție de esență între mine și ea. Și celelalte ele. Înțeleg și înțeleg că dacă atunci nu a fost prea târziu ca să mă opresc, acum e prea târziu ca să dau înapoi. Din nimic nu mai poți da înapoi – nici măcar din dat-înapoi. Iar dacă m-am oprit din mers-înainte nu înseamnă că pot face cale-ntoarsă, că pot șterge tabla cu buretele, că mă pot pregăti pentru altă poveste a vieții, trăită cu creta.

Deci, totul a început...

Vezi? Cât de greu mi-e să intru direct în narațiune; în naraționare? De aceea mă voi fi protejând prin evitare. Prin amânare – cunosc metoda; am mai practicat-o, cu oarecare îndemânare, în *Gherla*. Să fie întrebat Țepeneag: el m-a laudat pe undeva, într-o cronică parcă, n-o am, el mi-a povestit-o – când a apărut *Gherla*, la Gallimard (în 1976) eu mă aflam în România... Nici el nu mai avea cronică aceea, el nu păstrează hârtii de-ale altora, nici ale lui despre alții, în care a scris de-bine. Le aruncă. Păstrează scrisorile adresate lui. Pe acelea le publică după treizeci de ani, prezentate apoi comentate în cel mai pur stil (c)oniric.¹

¹ Aluzie la onirism, curentul literar românesc din anii 60, inițiat de scriitorul Dumitru Țepeneag. Joc lingvistic creat de autor: cuvântul „con” în franceză înseamnă: *prost*, *stupid*. Țepeneag a dezvăluit și comentat în rubrica sa din

Dar parcă pornisem de-a dreptul...

Cu Dumnezeu înainte – re-pornesc.

Așadar, totul a început cu telefonul prin care mă anunța că are nevoie de mine. Mare de tot nevoia. Poți rezista când cineva îți spune că are nevoie de ajutor? Mai ales când cineva e o ea? A început deci...

Totul a început cu-prin-în-la Catherine...

A început... De parcă ar mai avea importanță, aici, cum-ul, odată ce s-a clintit din loc... Nu are și are: o carte bine pornită are mari șanse să binecontinue (ce iese: om muri și om vedea), însă nu poți scrie o carte dacă nu ai început-o de unde trebuie începută, dacă nu ai pătruns în ea pe-aici, prin orificiul acesta, dacă nu te-ai introdus prin gaura aceasta, vârât în gura de-aici, intrat prin poarta asta, strecurat prin ușa așteptând să fie dezîncuiată – cu cheia cea bună, adevărata, unica.

Ar fi singura apropiere de muzică. Nu de oricare, numai de cea populară și de jazz. Acolo muzicanții înainte de a concerta (nu strigau lăutarii țigani din Codlea: „Noi s’tem clasă concertoare!”?) încearcă, își sună o vreme, nu tonalitatea în special, ci tonul (în general) în care va fi prezentată întâia melodie – și a doua și a

cincisprezecea, din acea zi. Spre deosebire de formațiile de cameră și simfonice unde, înainte de concert, interpreții își acordă și își încălzesc instrumentele – atât, nu au nevoie să caute, să caute, până să găsească locul, locșorul, cuibul, să se cuibușească în el: au partiturile pe care cei mai mulți le știu pe de rost. Și care pentru mulți dintre ei țin loc de muzică. Te întrebi dacă nu aveau dreptate *concertorii* din Codlea...

Ca să mă abată de la. Altfel nu mai ajung să ies din paranteze-n paranteze-n paranteză.

Azi sunt copios confuz – mai ales că astănoapte, la orele două, am împlinit 65 ani, însă mâine am să(-mi) revin. Și chiar de n-am să izbutesc să construiesc o succesiune de întâmplări, măcar am să încerc să fac mormanul de fapte și de stări accesibil celui care ar avea ideea trăznită de a succiona simultanul (cine are urechi de auzit să pipăie; și să urleze).

Contemporanul doar scrisorile primite de la Paul Goma în timpul protestului său anticomunist din 1977, cunoscut ca „Mișcarea Goma”.

3 octombrie

Când a început? Adevăratul început va fi început atunci când Catherine a început. A fi-fire. Atunci când Catherine a. Nu un adevărat (sau: un prim – și nu o Catherine) început – deși acela poate fi socotit unul dintre începuturile începutului.

Oricum, în timpul continuării am simțit că. Nu: am știut, simțirea e încă nesigură, în faza căutării, a pipăirii, pe când știutul este!

Se vede că nu eram în carte – sigur nu eram în: fie că nu intrasem încă-n ea, fie că abia pătrunsesem și rămăsesem în prag.

Și s-a arătat – la telefon – Catherine. Și-a trimis glasul ca o trompă pe dinlăuntrul găurii de macaroană a firului telefonului (și ce dacă

ea îmi vorba printr-un portabil? – eu mi-o simțeam printr-al meu, cel fix și steag). Și m-a smuls din cuib.

Ziceam că în timp ce continuam, am simțit, am. Nu e cel mai potrivit zis: am simțit, am mai spus. Simțitul s-a manifestat după, sensibil mai târziu, când îl căutam, îl hăituiam, îl vânam – și îl găseam, cum altfel? Atunci, la acel început mai aproape ar fi: am știut.

Când îl căutam, îl hăituiam, îl vânam – de pe loc. Îmi trimiteam ochiul prin gaura glasului ei venit în sens invers. Cam cum îmi închipui eu o tentaculă ghidată prin laser, cam ca o bombă din acelea.

Cam oarecumva aproximativ așa.

Ziceam că îmi telefonase un glas și glasul era Catherine.

În carne și oase, cum se spune, inexact. Mai puțin inexact ar fi: ea întregă, în sunete și-n odori. Glasul ei. Îl știam: am ieșit din carte, am luat-o la dreapta, am apucat-o iar la dreapta. După aceea la stânga; și iar la dreapta – m-am oprit. Mă opresc. Îl știu. Îl simt cum mă simte. Ne întresimțim.

Și gata.

Bine, nu e gata: între ieșire și găsire treceau două-trei-cinci unități. Oricum, nu mai mult de cinci, ba o dată epopeea a scăzut, s-a